

راهروهای زنده

(بخش دوم)

استفاده از رنگ برای تغییر محیط در یک دبیرستان در تهران

حذف راهرو!

بهترین راه حل، حذف راهروست. اگر در مدرسه‌ای این امکان وجود دارد که راهروها حذف یا از طول آن‌ها کاسته شود، بدون تردید این بهترین راهکار برای توسعه کارآمدی فضاها در آن

برخورداری از فضاهای مناسب برای یادگیری، بهره‌مندی از موقعیت‌هایی برای تحرک و نشاط، امکان شکل‌گیری فضاهای جمعی کوچک و بزرگ و سایر ویژگی‌ها، به محیط‌هایی زنده و کارآمد بدل شوند تا بتوانند نقش قلبی تپنده را برای آن مدرسه ایفا کنند. در این شماره، سعی می‌کنیم برخی راهکارهای عملی در سطح‌های اثرگذاری متفاوت را ارائه کنیم. هرچند برخی از این پیشنهادها تنها در برخی از مدرسه‌ها قابل اجرا هستند، ولی ذکر آن‌ها می‌تواند ذهن‌ها را نسبت به این رویکرد بیشتر آگاه و آشنا سازد.

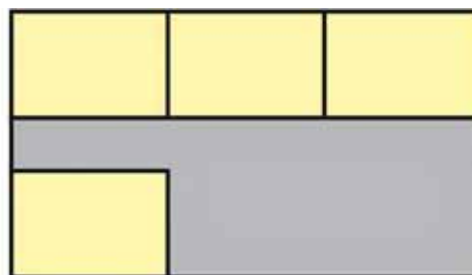
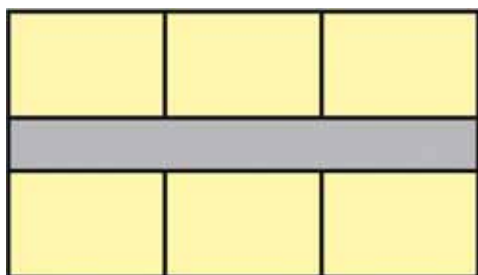

جداره‌های شیشه‌ای فضای پیونددهنده یک دبستان در تهران

در شماره پیش اشاره کردیم که فضای پیونددهنده بین کلاس‌ها و دفترها در یک مدرسه باید واجد چه ویژگی‌هایی باشد. راهروهای تاریک، دلگیر و صرفاً گذرگاه مدرسه باید با ویژگی‌هایی مانند برخورداری از نور و روشنایی مناسب و با اولویت نور طبیعی، بهره‌مندی از تهویه مناسب به خصوص تهویه طبیعی، وجود عمق دید زیاد و چشم‌اندازهای وسیع، جذابیت‌های دلپذیر محیطی با انتخاب رنگ و بافت مناسب در فضاها، وجود فضاهایی با وسعت مناسب و همچنین جذاب برای مکث، استقرار و توقف،

تخریب کلاس‌های
مجاور یک راهرو

← استفاده از روشنایی نزدیک به نور طبیعی

راهکار دیگر برای افزایش کیفیت محیطی در فضای یک راهرو، استفاده از چراغ‌های روشنایی با دمای نور مناسب است. صفحه (پنل)‌های اسام‌دی با دمای نور حدود ۴۰۰۰ کلوین در بازار موجودند که می‌توانند تأثیر هرچند

دستیابی است و توصیه آن به شکل کلی، امکان‌پذیر نیست.

← کشاندن نور طبیعی به داخل راهرو

پیش از این گفته شد، آنچه راهروهای مدرسه‌ها از آن بیشترین آسیب را می‌بینند و بسیار دلگیر می‌شوند، نبود

مدرسه است. اما در اینجا یک پرسش مطرح می‌شود: «چگونه ممکن است راهرو حذف شود؟!»

این موضوع هم در هر مدرسه‌ای به بررسی جداگانه نیاز دارد؛ بررسی بسیار دقیق و همه‌جانبه‌ای که براساس نتایج آن بتوانیم بخش‌هایی از فضاهای مدرسه را در بخش‌های دیگر ادغام کنیم. در مدرسه‌ای در تهران، این موضوع به این شکل قابلیت و امکان اجرایی شدن پیدا می‌کند که با تخریب دو کلاس از شش کلاس مجاور راهرو و انتقال آن دو کلاس به فضای دیگری از مدرسه و ادغام و انتقال برخی از دفاتر به فضاهای دیگر، فضای دو کلاس تخریب شده با راهروی مجاور فضای آن دو ادغام و به بخشی از یک سالن بزرگ تبدیل شود که می‌تواند با توجه به ابعاد جدید و بزرگ‌تری که پیدا می‌کند، از عملکرد صرفاً معبر خود، محلی باشد با انواع کارکردهایی که محیطی جذاب و مناسب برای یادگیری می‌تواند فراهم سازد.

اما این اتفاق به ندرت در مدرسه قابل

تابلوهای رنگی روی دیواره یک فضای پیونددهنده در یک دبیرستان در تهران، یک موقعیت یادگیری ایجاد کرده است.

کمی در کیفیت فضا داشته باشد. این نوع نور به نور طبیعی و نور روز نزدیک‌تر است.

← استفاده از رنگ‌های مناسب

ترکیب رنگ‌های مناسب در تزئینات و مبلمان هر محیط، تأثیر بسیار چشم‌گیری بر آن محیط می‌گذارد. این ترکیب در هر فضایی متفاوت و نیازمند بررسی است. مثلاً در یک مدرسه در تهران، با استفاده از ترکیب رنگ آبی فیروزه‌ای و اندکی رنگ گرم‌بخش زرد،

نور طبیعی و عمق کم چشم‌اندازهای آن است. یکی از بهترین راهکارها برای دعوت از نور طبیعی به داخل راهروها و همچنین افزایش عمق دید و چشم‌انداز، شفاف کردن جداره‌های راهروست. با این کار، نور طبیعی که به کلاس‌ها و دفاترهای مجاور راهرو وارد شده است، به داخل راهرو هم نفوذ می‌کند و فضای به نسبت دلپذیرتری شکل می‌گیرد. ضمن اینکه چشم‌انداز داخلی راهرو قدری وسیع‌تر می‌شود و کیفیت فضایی راهرو ارتقا پیدا می‌کند.

مدرسه‌ای در اصفهان
و تبدیل راهرو به
کتابخانه

با این تفاوت که تنوع رنگ بسیار بالایی دارند. به همین دلیل، تأثیر بسیار خوبی بر محیط می‌گذارند. اگر در محیط یک فضای جمعی، مثل راهرو از این تابلوها استفاده شود، در سطح این فضاها، فرصتهایی برای گفت‌وگوهایی با محوریت یادگیری بین دانش‌آموزان و یا دانش‌آموزان و معلمان آن‌ها قابلیت شکل‌گیری پیدا می‌کند. فضاهای پیونددهنده یا راهرویی که با چندین تابلوی مشابه وایت‌برد، البته در رنگ‌های گوناگون، زیبا شده‌اند و محل‌های مکث و توقف در مجاور تابلوها، آن راهرو را از معبری ساده به محلی برای یادگیری تبدیل کرده است.

◀ قرارگیری میز و صندلی‌های کوچک

این موضوع به عرض راهرو بستگی دارد. راهروهای به نسبت عریض که در حدود سه متر یا بیشتر عرض دارند، می‌توانند با این روش کارآمدی بیشتری پیدا کنند. راهرو را به هر نحو ممکن روشن می‌کنیم و محیط آن را با ترکیب رنگ‌های مطلوب و متناسب دلپذیر می‌کنیم، اما وقتی هیچ امکانی

پاف‌های رنگی در گوشه و کنار فضای پیونددهنده در یک دبستان در قم

فضایی کم‌نور و به نسبت بی‌روح، به فضایی کاملاً زنده و جذاب تبدیل شد. انتخاب ترکیب‌های درست در رنگ‌ها سریع‌ترین و ارزان‌ترین راه دسترسی به احساس تغییر در فضا است. هرچند که هیچ موضوعی مانند نور و تهویه طبیعی در مدرسه اهمیت ندارد، اما رنگ‌ها در ذات خود ویژگی‌هایی دارند که بسیار اثر گذارند.

◀ استفاده از تابلوهای رنگی شیشه‌ای برای نوشتن

این روزها تابلوهای رنگی با شیشه‌های مقاوم (سکوریت) و رنگ‌های متنوع، در بازار مبلمان آموزشی دیده می‌شوند. این تابلوهای شیشه‌ای در نقش همان وایت‌بردهای رایج عمل می‌کنند،

راهروی جذاب و کارآمد در یک دبستان

برای نشستن دانش‌آموزان نباشد، برخی از کارکردها در محیط پاسخ داده نمی‌شوند. میزهای چهارنفره گرد با قطر حدود ۷۰ سانتی‌متر در مجاورت قفسه‌های کوچک کتاب یا حتی صندلی‌های کوچک مانند چهارپایه‌های رنگی، در مجاورت قفسه‌های کوچک دو طبقه کتاب، روزنامه و مجله‌های علمی، فرصتهایی ایجاد می‌کنند که گوشه و کنار راهرو را از عوامل کارآمدی بیشتری برخوردار می‌کنند.

◀ ایجاد فضاهای دنج برای مطالعه

آیا حتی راهرو هم می‌تواند فضاهای دنجی برای مطالعه پیدا کند؟ این موضوع هم از مواردی است که با نگاه‌های خلاقانه که بتواند فضاهای باریک راهرو را کارآمدتر کند، امکان‌پذیر می‌شود. البته در ساعاتی که زنگ تفریح است و رفت‌وآمد زیادی در محیط راهرو جریان دارد، نباید چنین انتظاری داشته باشیم. اما در زمان‌های دیگر می‌توان فضاهای دنجی برای مطالعه در آن پیدا کرد. شاید تصویری که از دبستانی در «آرلینگتون آمریکا» در اختیار داریم، بتواند در این باره الهام‌بخش باشد. یک دیواره راهرو با ایجاد عمق و بعد به شکلی خلاقانه، این راهرو را زنده و کارآمد کرده است.

◀ راهرو به عنوان فضایی ورزشی

شاید کمتر به ذهن برسد که بتوان

تبدیل راهرو به محیطی برای تحرک، مدرسه‌ای در دانمارک

کارگاهی کوچک یا بازی‌های علمی که دیوارها و کنج‌های محیط را در نقش معلم قرار می‌دهند، استفاده کرد. در این بخش می‌توانید به مجموعه مقالات معلم سوم که در مجله رشد معلم در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ منتشر شده است، مراجعه فرمایید. محتوای علمی می‌توانند در عناصر معماری در یک راهرو به شکل خودآغاز و تعاملی نمایان شوند.

در مجموع، وقتی راهرو می‌تواند علاوه بر کارکرد معبری خود، محل مناسبی برای کارکردهای دیگری مانند نشست‌های صمیمانه، مطالعه یا حتی ورزش باشد، این نتیجه‌گیری چندان بیراه نیست که بگوییم زنده کردن فضاهای دلگیر و ناکارآمد راهروها و سایر فضاهای پیونددهنده، با نگاهی جدید، می‌تواند ظرفیت کارکردهای گوناگون دیگر را ایجاد کند. فقط کافی است معلمان، کارکنان و مدیران مدرسه بپذیرند که راهرو صرفاً یک معبر نیست و باید توقع بیشتری از راهروی مدرسه خود به خصوص در فرایند یادگیری، داشته باشند. همین موضوع سرآغاز کارآمدتر شدن این فضاها در مدرسه آن‌ها خواهد شد. ■

پنجره‌های مجازی و تأثیر آن در محیط‌هایی که به بیرون راه ندارند.

شاخه‌های بامبو، استفاده از گل و گیاه و حتی استفاده از پنجره‌های مجازی، می‌تواند علاوه بر توسعه زیبایی محیطی و پیوند با طبیعت، به شکل‌هایی هر چند محدود، نوعی فرصت یادگیری را فراهم سازد. معلمان هنر یا زیست‌شناسی می‌توانند ایده‌پردازان خوبی برای این نوع تغییرات باشند.

← دیوارهای آموزنده

به جای استفاده از تابلو و اطلاعیه یا پوسترهای گوناگون، می‌توان در برخی از دیوارهای راهروها از امکانات

یک راهروی ساده را به فرصتی برای ورزش و تحرک جسمی، و در نتیجه، نشاط روحی تبدیل کرد. این اتفاق در راهروهای مدرسه «فردریک اسپرگ» دانمارک، با امکاناتی نسبتاً ساده محقق شده است. این نوع تصمیم‌ها باید با نظارت و بررسی همه‌جانبه معلمان و کارشناسان ورزشی و با رعایت همه تمهیدات ایمنی‌بخش صورت پذیرند.

← دیوارهای تداعی‌کننده طبیعت

تعبیه آکواریوم و انواع باغ شیشه‌ای (تراریوم)، استفاده از چوب یا

